

השירה בציבור היא נוהג מודרני-מערבי מובהק. שירת העם המסורתית אינה שירה בציבור אלא שירת יחיד. בתרבויות השבטיות באפריקה מוצאים שירת יחיד (הכהן) והעם עונים אחריו, וזה תמיד חלק מפולחן או מטקס. גם כאשר שר ציבור מתפללים את התפילה בבית הכנסת, הם שרים נוסח אחד בשירה אישית איש על פי דרכו, והתוצאה – מרקם הטרופוני. השיר החילוני (שיר ערש, שיר הווי, שיר שעשוע) מושר תמיד על ידי יחיד. ואם נקבצים כמה פרטים לשיר יחדיו, ישיר זאת כל אחד על פי דרכו. בשירי עבודה ניתן למצוא שירה מלוכדת מאוד, כי זה משרת תנועות שגורות וחוזרות של עבודה, וכאן אין השירה מטרה אלא אמצעי-עזר לעבודה. יש שירים שבהם הציבור עונה במילה או בפסוק קצר, מעין פזמון, לשירת היחיד, וזאת החל מבשבים אפריקניים וגמור בבית הכנסת או בכנסייה.

באירופה של ימי-הביניים יוצרי זמר העם ומפיציו הם זמרים נודדים (הזינגלרים בצרפת, הבארדים באנגליה וכו') ושירתם סולנית מובהקת. הכנסייה הקתולית מעולם לא עודדה את מאמיניה לשיר בצוותא. השירה שם היתה נחלת מקהלה מובחרת והעם האזין מבלי להבין את המושר בלטינית. המהפכה הפרוטסטנטית התבטאה בין השאר בדמוקרטיזציה של הדת. ראשוניה, ולותר בראשם, הבינו את חשיבות המוזיקה והשירה כגורם דמוקרטי. לותר הוא שהכניס את השיר הגרמני לכנסייה וכך נוצר הכוראל הפרוטסטנטי. לותר עצמו כתב טקסטים רבים ללחנים שרווחו בציבור, וקהל המאמינים שר את הלחנים הידועים במילות האמונה. וגם לחנים שלא הכיר היו פשוטים וקלים, כך שנלמדו במהירות. כאן למעשה נעוצה ראשיתו של הנוהג לשיר בציבור, נוהג שפשט עד מהרה גם מחוץ לכנסייה. אנשים החלו לשיר בצוותא במקומות התכנסות שונים, ובאנגליה – בעיקר במסבאות, ובימינו במגרשי הכדורגל.

לאחר המהפכה הצרפתית, עם ייסוד בתי הספר האזרחיים להמונים ברחבי אירופה, ובהמשך – חינוך חובה חנם – נמצאה מסגרת כוללת ללימוד השירה. מכאן ואילך כל אדם שמתחנך בבית הספר לומד ומתרגל שירה בציבור מילדותו. האירופי לומד לדעת שהשירה אינה רק אמצעי למטרה אחרת (דת או עבודה) אלא ערך נעלה בפני עצמו. כל חברה שיש בה גורם מלכד, שיש לה דבק חברתי, נעים לאנשיה לשיר בצוותא שירים המבטאים את הרוח המשותפת להם. הדברים באו לידי ביטוי שלם בתנועות הנוער, גם הן תוצר אירופי מובהק, שחרתו על דגלן חיי נעורים וקירבה לטבע. השירה בצוותא הייתה אחד הביטויים לרוחן של תנועות אלה.

ביהדות הייתה, כאמור לעיל, שירת התפילה בבית הכנסת שירה בציבור של נוסח מסורתי אך באופן אישי. תנועת החסידות, שהקיפה והלהיבה המונים במזרח-אירופה, אחד מסימני ההיכר שלה היה הניגון – הרבי המזמר במרכז והחסידים עונים אחריו ומזמרים עמו. התנועות שהקימו את ההתיישבות העובדת בארץ, ואת מסורתם אנו ממשיכים עד היום, ינקו את שיריהם בתחילה בעיקר משני מקורות אלה: תנועת הנוער המרכז-אירופית והחסידות המזרח-אירופית.

עקרונית יש ניגוד בין שיר עממי לבין שירתו בציבור, שכן המאפיין את השיר העממי – שפע נוסחאותיו: כל זמר מגבש לו נוסח משלו. ואילו אופייני לשיר המושר בציבור – נוסחתו האחידה. על כן שירים מסורתיים המושרים בציבור נעשים בהכרח "מורבעים" או "מיושרים" במידה זו או אחרת. למשל, שירים של יהודי תימן מלאי הסלסולים, מאבדים את החן הייחודי שלהם כשהם מושרים בציבור. אך היתרון עולה על החסרון: ציבור שלם מתבטא באורח פעיל, במו פיו, ולא רק כמאזין סביל.

תור הזהב של הזמר העברי בשנות העשרים של המאה העשרים העלה על הבמה שורת מלחינים שיצרו את התשתית שעליה בנויים עד היום: ידידיה אדמון, מרדכי זעירא, מתתיהו שלם, עמנואל עמירן, דוד זהבי, שרה לוי-תנאי, דניאל סמבורסקי ורבים אחרים. שיריהם יועדו מלכתחילה לשירה בציבור ואכן כך הושרו. כמה מהם היו בין ראשוני המארגנים של השירה בציבור והיו נוסעים בארץ ומלמדים את שיריהם לציבורים רחבים.

בעשורים האחרונים הפכה השירה בציבור בישראל לפעילות חברתית מקובלת ורבים המתכנסים לערבים המיועדים במיוחד למטרה זו. כמה וכמה מפעילים מיומנים עוסקים בזה באופן מקצועי ודי להזכיר את אפי נצר, גבי ברלין, שרה שרון ועינת שרוף. וכיוון שפעילות זו מקצועית לעילא, גם האמצעים בהתאם לכך: מילות השירים מוקרנות על מסך ויש ליווי כלי מתאים. ומסתבר שיש ציבור האוהב לשיר.